

СОЛОЩУК Л. В., КОЗЛОВА В. М.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

КОМУНІКАТИВНИЙ СТИЛЬ ДИСКУРСИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ БАТЬКІВ У АНГЛОМОВНОМУ ПАРЕНТАЛЬНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглядається комунікативний стиль дискурсивної особистості батьків в англomовному парентальному діалогічному дискурсі як комплекс комунікативних дій, спрямованих на організацію та моніторинг міжособистісної взаємодії. Особливості комунікативного стилю дискурсивної особистості батьків визначає статусний фактор, який впливає на специфіку дискурсивних індексів на вербальному та невербальному рівнях.

Ключові слова: дискурсивна особистість, парентальний діалогічний дискурс, дискурсивний індекс, міжособистісна взаємодія, вербальний, невербальний, статусний фактор.

В статье рассматривается коммуникативный стиль дискурсивной личности родителей в англоязычном парентальном диалогическом дискурсе как комплекс коммуникативных действий, направленных на организацию и мониторинг межличностного взаимодействия. Особенности коммуникативного стиля дискурсивной личности родителей определяет статусный фактор, влияющий на специфику дискурсивных индексов на вербальном и невербальном уровнях.

Ключевые слова: дискурсивная личность, парентальный диалогический дискурс, дискурсивный индекс, межличностное взаимодействие, вербальный, невербальный, статусный фактор.

This paper discusses the communicative style of a parent discourse personality in the English parental dialogic discourse as a complex of communicative actions which are directed at the organization and monitoring of interpersonal relationships. The peculiarities of the communicative style of a parent discourse personality are defined by the status factor, which influences the choice of discursive indices at verbal and nonverbal levels.

Key words: discourse personality, parental dialogic discourse, discursive index, interpersonal relationships, verbal and nonverbal, status factor.

Антропоцентризм як визначальний принцип комунікативно-дискурсивної парадигми передбачає послідовне врахування “людського фактора у процесах мовного функціонування” [26:12], зумовлюючи загальну тенденцію сучасних мовознавчих студій на вивчення лінгво-прагматичних аспектів дискурсу у контексті людської перспективи. Саме тому мовна особистість як людина, що існує в мовному просторі – в спілкуванні, в стереотипах поведінки, зафіксованих у мові, в значеннях мовних одиниць і смислах текстів [6:7] – постає в центрі уваги лінгвістичних розвідок сьогодення.

На теренах сучасних мовознавчих наук відбуваються активні розвідки у напрямку опису та аналізу різних аспектів мовної особистості, її структурних та семантичних характеристик (Ю. Н. Караулов [8], Г. Г. Почепцов [16], А. А. Пушкін [19], І. П. Сусов [20], К. Ф. Седов [21; 22], В. І. Карасик [7], В. В. Наумов [12], М. М. Полюжин [15], А. М. Приходько [17], Н. В. Петлюченко [14], О. О. Ничипорович [13] С. О. Сухих [24; 25]). Проводяться дослідження національної мовної особистості [9], елітарної мовної особистості [11], акцентуваної мовної особистості [3], харизматичної мовної особистості [4; 14].

Індивід як власник змістів своєї свідомості, як автор своїх думок, як відповідальна за свої думки і бажання особистість, виступає соціально-ідеологічним явищем [1:40], що дозволяє розглядати певну групу носіїв мови з подібними проявами мовленнєвої поведінки в якості колективної мовної особистості. Тобто логічним є виокремлення узагальненого образу мовної особистості вчителя, лікаря, жителя міста чи села [22:7], а також мовної особистості батьків.

При планомірному урахуванні комунікативно-прагматичних параметрів мовлення індивіда в умовах реальної комунікативної взаємодії поняття мовної особистості трансформується в поняття мовленнєва особистість. Мовленнєва особистість включає увесь набір елементів мовної особистості, реалізація яких пов'язана з екстралінгвістичними та лінгвістичними характеристиками ситуації спілкування, її комунікативними цілями, задачами, її темою, її етнокультурними, соціальними, психологічними параметрами. Знання цих параметрів та принципів їх реалізації у конкретній ситуації спілкування закладено на когнітивному та прагматичному рівнях мовної особистості, а вибір засобів для певного типу спілкування визначається самим змістом спілкування [18:106]. Введення мовленнєвої особистості у центр сучасних дискурсивних досліджень зумовлює необхідність врахування нових реалій її дискурсивної діяльності, створюючи умови для виникнення феномену дискурсивної особистості. Дискурсивна особистість – це особистість, що діє в континуальному комунікативному просторі і здатна поряд із мовним кодом використовувати й трактувати інші семіотичні коди залежно від типу дискурсивних відносин, у які вона

є включеною в певні моменти спілкування. Поняття дискурсивної особистості відображає індивідуальну здатність мовної особистості гнучко реагувати на дискурсивне оточення, враховувати всі компоненти не тільки мовного, але й немовного характеру, з яких складається комунікативний процес [23:127].

Переорієнтація прерогатив мовознавчих розвідок у напрямку антропоцентризму та дискурсивного аналізу детермінує **актуальність** дослідження специфіки комунікативних реалізацій дискурсивної особистості батьків з врахуванням вербальних та невербальних параметрів їхньої дискурсивної практики в англomовному парентальному діалогічному дискурсі. Парентальний діалогічний дискурс представляє собою тип особистісно-орієнтованої комунікативної взаємодії у сімейно-побутовій сфері і характеризується статусною асиметрією, що зумовлена соціальною, віковою та рольовою нерівністю учасників спілкування. Учасники спілкування інтегровані близькими родинними зв'язками, які побудовані на почутті сильної емоційної прихильності, зі спільним ретроспективним та перспективним життєвим досвідом [27:19].

Метою дослідження є виявлення та комплексний аналіз комунікативних рис дискурсивної особистості батьків в англomовному парентальному діалогічному дискурсі. **Об'єктом** дослідження є комунікативний стиль дискурсивної особистості батьків в англomовному парентальному діалогічному дискурсі. Комунікативний стиль дискурсивної особистості батьків визначаємо як комплекс комунікативних дій, спрямованих на організацію та моніторинг міжособистісної взаємодії, що має на меті ефективну дискурсивну діяльність. Оскільки мовленнєва поведінка в межах міжособистісного спілкування підпорядкована законам статусно-рольової взаємодії [22:82], статусний фактор визначає особливості комунікативного стилю дискурсивної особистості батьків, впливаючи на специфіку дискурсивних виявів її вербальних та невербальних індикаторів. **Предметом** дослідження виступають функціонально-прагматичні особливості дискурсивних реалізацій особистості батьків у англomовному парентальному діалогічному дискурсі. **Матеріалом** дослідження слугували фрагменти парентального дискурсу з англomовних художніх творів британських та американських авторів ХХ – ХІ сторіччя.

Уявлення про основні компоненти ролі батьків та сценарії їхньої реалізації, типові для певного соціуму, засвоюються індивідом у процесі його соціалізації. Соціалізація індивіда починається з ранніх років дитинства у сімейному колі завдяки батькам, які, об'єктивізуючи та представляючи у своїй діяльності власну концептуальну картину світу, формують у свідомості дитини поняття, уявлення, образи, стереотипи, концепти і моделі про навколишнє середовище та її місце в ньому [2:53]. Батьки, виступаючи суб'єктом соціалізації, здійснюють цілеспрямований комунікативний вплив, шляхом створення умов для опанування дитиною соціальних ролей, засвоєння правил міжособистісної взаємодії та основ морально-етичної поведінки, набуття навичок побудови успішної міжособистісної взаємодії. Регулюючим фактором підтримки та сприйняття статусної позиції батьків у сім'ї виступає авторитетність, що базується на знаннях, моральних перевагах, життєвому досвіді, повазі та владі. Соціальні параметри дискурсивної особистості батьків детермінують специфіку її комунікативного стилю, зумовлюючи високий рівень статусно-маркованих реалізацій.

Аналіз емпіричного мовного матеріалу дозволив виділити низку дискурсивних індексів, що характеризують комунікативний стиль дискурсивної особистості батьків. Увесь набір дискурсивних індексів, у залежності від їхнього комунікативно-функціонального призначення в процесі комунікативної діяльності дискурсивної особистості батьків, об'єднуємо в три групи.

Перша група представлена **дискурсивними індикаторами організації міжособистісної інтеракції** батьків та дітей в англomовному парентальному діалогічному дискурсі. Дискурсивна особистість батьків характеризується ефективним володінням широким діапазоном засобів привернення уваги співрозмовника з метою ініціації комунікативної міжособистісної взаємодії:

“Tell me again what's going to happen today.”

“What is it, darling?” “Nothing”

“Tell me.” “No.”

“Are you worried about something?” (Lamott, 119).

“Annie! My dear, my dear,” Kate implored, turning Annie round to face her, “tell me what it is. Oh, please tell me; you’ll feel better” (Cookson, 240).

Ключовим дієсловом тематичних ініціатив виступає дієслово *to tell*, що об’єктивуються в складі спонукальних реплік у вигляді стандартної комунікативної формули *Tell me*. Іллокутивна спрямованість репліки може підсилюватися факультативним елементом формальної ввічливості *Oh, please*, що займає ініціальну позицію.

Вербальними засобами вираження дискурсивних індикаторів привернення уваги виступають інтерогативні синтаксичні моделі, що семантизують запрошення до інтеракції:

“Do you want to talk about it?” Elizabeth asked delicately (Lamott, 92).

Спонукуванням до входження в сумісну комунікативну діяльність стає створення атмосфери довіри:

“Darling, there’s nothing, nothing in the world, you could tell me that you’ve done that will be so bad — nothing, nothing” (Lamott, 207).

Експлікація готовності безумовного прийняття дитини забезпечується складним синтаксичним утворенням, що містить низку взаємозалежних підрядних речень, пов’язаних відносним прономінативом *that*. Багаторазовий повтор негативного прономінатива *nothing* у сполученні з узагальнюючим іменником *world* семантизує ефект просторової необмеженості. Оцінне звертання, модальність можливості, форма перфекту та категорія майбутнього часу виступають мовленнєвими засобами переконання та гарантії безпеки і підтримки.

Статусна нерівноправність інтерактантів англомовного парентального діалогічного дискурсу актуалізує право дискурсивної особистості батьків на здійснення контролю за ходом спільної комунікативної діяльності. Тобто, дискурсивна особистість батьків, виступаючи суб’єктом метакомунікації як “процесу управління динамікою інтеракції за допомогою метакомунікативних одиниць”[10:5], в умовах розгортання реальної комунікативної взаємодії застосовує засоби моніторингу та регулювання вербальної

інтеракції, які представлені метакомунікативними операторами адресатної спрямованості:

1) Оператор контролю розуміння:

“And Michael? You're the one who screwed up, so you decide how you should be punished. I'm just too tired and too angry to deal with it. So you figure it out. Okay?” (Saul, 2:251).

“You see, dear, Cathleen is very fond of Rodney, and she blames us for taking him away from her. So you must try and take no notice of the things she says, because it would upset Rodney if he thought there was bad feeling between you. You understand?”

“I never want to hear you say that again. Is that clear?” (Cookson, 21).

Структурний рівень дискурсивних індикаторів контролю розуміння пропозиційного змісту повідомлення представлений інтерогативними еліптичними конструкціями з інверсованим порядком слів *You understand? Okay?* та синтаксичними конструкціями з неінверсованим порядком слів *Is that clear?*

2) Оператор підтримки зворотного зв'язку:

HARRY: I'm not sure what to believe anymore, young lady. You never used to lie to me. But lately you don't seem to know the difference between right and wrong. (Dana studies something really fascinating at the end of a fingernail.)

HARRY: Dana, are you listening to me?

DANA: Yeah, Dad.

HARRY: You know you can always talk to me. Right? Whatever is going on in your life, your mom and I'll understand (True Lies – Script, 22-23).

Якщо в процесі продукування свого повідомлення адресант (завдяки декодуванню невербальної поведінки адресата) фіксує зниження уваги адресата, відбувається актуалізація метакомунікативного включення, спрямованого на партнера по інтеракції. Вербальний рівень дискурсивної реалізації представлений звертанням за власним ім'ям та інтерогативною конструкцією експліцитної семантики: заклик до концентрації на акустичному сприйнятті мовлення адресанта *Are you listening to me?*

3) Оператор зосередження (привернення) уваги:

“It changes all the time, it never stops changing. When you're young you say — I love you because I need you. When you're old it's — I need you because I love you. Big difference. And I'm not saying that one is better than the other, although the second one tends to last a bit longer. But you never stop loving each other, Harry. Not if it's real.” She took my hands. “Look, Harry. Talk to her if you want to. Talk to Cyd. Tell her what's been happening. Talk to your wife if you think it will help” (Parsons, 2:286).

Фокусування уваги співрозмовника на значущому висловленні забезпечується комбінацією невербальної та вербальної складових повідомлення. Для актуалізації своєї комунікативної інтенції мати використовує контактний жест, тобто “жест, для реалізації якого має бути задіяний партнер по комунікації” [23:36] та метакомунікативний оператор *Look*. Зменшення дистанції між співрозмовниками, що забезпечується обраним контактним жестом, сприяє інтенсифікації волятивного впливу, який об’єктивується у низці імперативних реплік.

Друга група індексів представлена **засобами реалізації впливу на хід діалогічної інтеракції**. Важливу роль у регулюванні процесу перебігу міжособистісної взаємодії в англomовному парентальному дискурсі відіграють репліки батьків, що здійснюють безпосередній вплив на хід діалогічної інтеракції, спрямовуючи напрямок її розгортання таким чином:

1. Сигналізують про своє небажання продовжувати обговорення певної теми:

“We'll talk about it another time, Tana” (Steel, 47).

Повідомлення про перенесення розмови на невизначений час імплікує відмову батьків підтримувати певний тематичний вектор міжособистісної інтеракції. Імплікація прагматичного змісту забезпечує збереження кооперативності. Реалізації комунікативної настанови сприяє аффірмативний (стверджувальний) характер висловлення, що представлено дескриптивною одиницею з елементом темпорального характеру *another time*.

2. Експлікують неприйняття обраної партнером манери спілкування:

“Don't talk to me in that tone of voice, Emily Shattock” (Pearson, 177).

Експлікація відбувається шляхом висунення вимоги скорегувати інтонаційне оформлення висловлення, для індикації якого батьки обирають дейктичний прономінатив вторинної номінації *that*. Синтаксична конструкція з експліцитним запереченням сприяє категоричності директиву, забезпечуючи однозначність його тлумачення.

Важливу роль в актуалізації комунікативних намірів дискурсивної особистості батьків відіграє невербальна складова повідомлення. Поєднуючись з вербальним компонентом за ідентифікаційним принципом, “сутність якого полягає у визначенні інтенціональної спрямованості синтаксично та семантично ідентичних висловлень за допомогою їх відповідного невербального оформлення” [23:105], вона виступає кінесичним маркером прохання та експлікує кооперативність взаємодії:

“She's buggered off,” I said. “Done a runner. Gone. Scarpered.”
“Language,” my mother said. She had her fingers to her mouth, as if she were praying (Parsons, 1:69).

3. Підштовхують партнера до певного семантичного наповнення репліки:

“Mummy's gone away for a little while. Won't you let Daddy wash your hair?”

Stupid question. He shook his head.

“What would a Jedi Knight do at a time like this?” I asked him.

He didn't reply. Sometimes a four-year-old doesn't bother to reply.

“Listen,” I said, fighting back the urge to scream. “Do you think that Luke Skywalker cries when he has his hair washed?”

“Don't know, don't care” (Parsons, 1:81).

Високий рівень комунікативної компетенції дискурсивної особистості батьків, що розглядається як „вміння вибудовувати ефективну мовленнєву діяльність та ефективне мовленнєву поведінку” [22:23], забезпечує успішне володіння навичками прогнозування ефективності результату комунікативних дій. Використовуючи бажання дитини бути схожим на безстрашного героя його улюбленого мультфільму, батько пропонує спрогнозувати поведінку героя в нових реаліях. Створюються умови для когнітивного зіставлення з виведенням логічного умовиводу: Люк Скайволкер не скиглить, коли миє голову – Я також не буду

скиглити. Застосування формули інтерогативного характеру *Do you think* дозволяє завуалювати істинні наміри батька нав'язати свою оцінку ситуації. Відмова від експліцитних засобів категорії заперечення на користь дієслова *to cry*, що лише імплікує негативність, сприяє реалізації комунікативної настанови.

Третя група індексів представлена засобами організації оптимального режиму міжособистісної комунікативної взаємодії, які забезпечують розподілення діалогічної ініціативи та регулювання процесу припинення комунікативної взаємодії. Як результат процесів концептуальної інтеграції різних типів інформації, висловлення, що містять пізнавальну інформацію у певних контекстах і ситуаціях, набувають нових властивостей фатичних метакомунікативів з домінуючою соціально-регулятивною інформацією, зберігаючи окремі змістовні елементи [10:5]. У цьому випадку мають місце:

1. Переривання репліки партнера:

“Mom?” Molly said. “Where’s Kevin?”

“I - I’m not sure,” Karen replied. “Maybe he went out looking for Julie.”

Molly’s brows knit into a deep frown. “But he was supposed to wait for her,” Molly began. “He was supposed to - ”

“I know what he was supposed to do!” Karen cut in, her mind spinning. Where would Kevin have gone? Surely he wouldn’t have just taken off by himself? (Saul, 1:265).

В умовах підвищеного емоційного напруження та роздратування діями партнера по комунікації батьки нехтують принципами ввічливості, вдаючись до перехвату комунікативної ініціативи, шляхом перебивання співрозмовника. Епістемічне дієслово *know*, експлікуючи відсутність когнітивного дефіциту, поєднується з цитованими елементами останньої репліки співрозмовника у структурі складнопідрядного речення. Утворена репліка вказує на низьку актуальність та інформативну релевантність попереднього повідомлення. Досить часто причиною перехвату комунікативної ініціативи стає емоційна експлікація докору:

“We were,” Michael said quickly, improvising as fast as he could.

“But the only one we wanted to see was sold out, so we started

playing video games, and just lost track of time. I'm really sorry, Mom. I –

“Why didn't you call me?” Katharine interrupted. “Do you have any idea how worried I've been?” (Saul, 2:104).

Питальні речення у вторинних значеннях можуть використовуватись для впливу на діяльнісну та емоційну поведінку адресата [5:11]. Так, при побудові своєї комунікативної взаємодії батьки актуалізують докір, застосовуючи низку загальних та спеціальних інтерогативних конструкцій з метою викликати почуття провини. Акцентуація факту сильних емоційних переживань *how worried I've been* сприяє реалізації цієї настанови.

Перебивання співрозмовника є наслідком прогнозування інформативної вичерпаності його повідомлення та передчуття інформативного вакууму. Задовольнившись вибаченням дитини, мати пропонує сину припинити вербальні спекуляції та погодитися на візит до лікаря у якості компенсації:

“I'm really sorry, Mom,” Michael began again. “I don't know what I can tell you. I — ”

“Don't tell me anything,” Katharine interrupted. “Just don't argue about going to see a doctor in the morning, all right?” (Saul, 2:189).

2. Ігнорування інтересів співрозмовника, що стає причиною різкого переривання інтеракції:

“I don't want to go to church,” Graham said.

“You're going, and that's an end to it!” John told him.

“But, Da”

“I said that's an end to it!” John interrupted (Blair, 41).

Виникнення суперечностей в процесі комунікативної взаємодії батьків та дітей пояснюється розбіжностями в ціннісних категоріях, зіткненням світоглядних позицій батьків і дітей та їхніх уявлень про життєві пріоритети [23:233]. Відмова дитини, що актуалізується за рахунок волюнтативної модальності в структурі егоцентрованого стверджувального висловлення, провокує категоричний супротив батьків. Цей супротив об'єктивується у структурно-спрощеній директивній конструкції, яка інтенсифікується метакомунікативними формулами розмикання мовленнєвого контакту *that's an end to it, that's final*. Високий рівень емоційної напруженості зумовлює

відсутність раціональної аргументації. Для підсилення іллокутивного ефекту висловлення батьки застосовують факультативний метакомунікативний маркер *I said*, що вживається в ініціальной позиції при повторі висловлення, яке несе основне семантичне навантаження, сприяючи його категоричності.

Також індикатором завершення комунікативної інтеракції стає категоричний директив *shut it*, що в грубій формі експлікує вимогу припинення дій по продукуванню вербальних сигналів:

“But I want now, Mum, I want right now.” “You’re not getting any more and that’s final. So shut it, Ronan” (Parsons, 2:86).

3. Ухиляння від продовження комунікативної взаємодії:

Переривання комунікативного контакту при актуалізації міжособистісної взаємодії інтерактантів англомовного парентального діалогічного дискурсу відбувається також у межах дотримання принципу ввічливості:

“I was thinking the other night about what happens when me and Danny and Mel are gone and you’re here on your own with Penny,” Abby said. “You’ll be lonely. I know I would.” “Abby ...” Leonie kissed her daughter on the forehead. “That’s a long, long way away. Let’s not even think about a time when you’re not living here, OK? Now, you better hit the hay, love, it’s a school day tomorrow, although your sister seems to have forgotten” (Kelly, 227).

Ухиляння від продовження розмови може відбуватися через м’яке переключення на інший вид діяльності. Для цього спочатку реалізується закриття предметно-логічної теми інтеракції шляхом підведення підсумків *Let’s not even think about a time when you’re not living here*, через запит згоди партнера по комунікації *OK?*. Темпоральний оператор *Now* сприяє швидкому переключенню. Далі відбувається запрошення до нового виду діяльності, що вербалізується лексичною конструкцією розмовного стилю *you better hit the hay*. Ефективній реалізації комунікативної інтенції дискурсивної особистості батьків сприяє раціональна аргументація *Now, you better hit the hay, love, it’s a school day tomorrow, although your sister seems to have forgotten*.

Таким чином, аналіз досліджуваного матеріалу дозволяє констатувати, що диференціюючою ознакою комунікативного стилю дискурсивної особистості батьків виступає прерогатива здійснення

постійного контролю та управління процесом міжособистісної взаємодії, що забезпечується корпусом дискурсивних індексів різної функціонально-прагматичної спрямованості.

Так, група дискурсивних індикаторів організації міжособистісної комунікативної взаємодії, що представлена переважно метакомунікативними операторами, об'єктивує ініціацію контакту та забезпечує моніторинг інтеракції. Група засобів реалізації впливу на хід діалогічної інтеракції, що репрезентована стверджувальними та заперечними спонукальними синтаксичними конструкціями, спрямовує та регулює напрям розгортання комунікації. Група засобів організації оптимального режиму міжособистісної комунікативної взаємодії, що представлена інтерогативними та заперечними конструкціями підвищеної категоричності та складнопідрядними реченнями, відповідає за розподілення діалогічної ініціативи та регулювання процесу припинення інтеракції. Для дискурсивної особистості батьків характерним виявляється застосування засобів експліцитної семантики та низький рівень залучення раціональної аргументації. Однією з характеристик дискурсивної особистості батьків виступає також вміння ефективно користуватися як вербальним, так і невербальним кодами, що позитивно впливає на реалізацію комунікативних настанов.

Перспективою подальших досліджень вважаємо аналіз функціонально-прагматичних особливостей комунікативного стилю дискурсивної особистості дитини в англomовному парентальному діалогічному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бахтин М.М. (Волошинов В.Н)* Марксизм и философия языка // Бахтин М.М. Тетралогия. – М.: Лабиринт, 1998. – С. 298–456.
2. *Бігарі А.А.* Дискурс сучасної англomовної сім'ї: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. / А.А. Бігарі. – К., 2006. – 226 с.
3. *Бондаренко Я.О.* Дискурс акцентуєваних мовних особистостей: комунікативно-когнітивний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Я.О. Бондаренко. – К., 2002. – 248 с.
4. *Гайдаєнко А.В.* Комунікативні тактики і стратегії як характеристика індивідуальної концептуальної системи персональної мовної харизматичної особистості / А.В. Гайдаєнко // Вісник: зб. наук. ст. НПУ імені М.П. Драгоманова. – К., 2003. – Вип. 5. – С. 69-70.
5. *Гедз С.Ф.* Комунікативно-прагматичні особливості висловлювань з інтерогативним значенням у сучасній англійській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 [Електронний ресурс] / С.Ф. Гедз. — Київ, 1998. – 15с.
6. *Карасик В.И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Владимир Ильич Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
7. *Карасик В.И.* Речевое поведение и типы языковых личностей / В.И. Карасик // Массовая культура на рубеже XIX и XX веков: Человек и его дискурс. – М.:

Азбуковник, 2003. – С. 24-45. 8. *Караулов Ю.Н.* Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов. – М.: Наука, 1987. – 264 с. 9. *Караулов Ю.Н.* Русская языковая личность и задачи ее изучения / Ю.Н. Караулов // Язык и личность. – М.: Наука, 1989. – С. 3-8. 10. *Косенко Ю.В.* Структурно-семантичні і функціональні особливості метакомунікативного блоку прощання: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Ю.В. Косенко. – Донецьк, 2008. – 20 с. 11. *Кочеткова Т.В.* Языковая личность носителя элитарной речевой культуры: дис. ... доктора филологических наук: 10.02.01 / Т.В. Кочеткова. – Саратов, 1999. – 534 с. 12. *Наумов В.В.* Лингвистическая идентификация личности / Владимир Викторович Наумов. – М.: КомКнига, 2006. – 240 с. 13. *Ничипорович Е.А.* Кооперативная языковая личность в открытом коммуникативном эпизоде: дис. ... кандидата. филол. наук: 10.02.01 / Ничипорович Елена Андреевна. – М., 1999. – 224 с. 14. *Петлюченко Н.В.* Харизматика: мовна особистість і дискурс [монографія] / Наталія Володимирівна Петлюченко. – Одеса: Астропринт, 2009. 464 с. 15. *Полюжин М.М.* Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості / М.М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2005. – С. 5-19. 16. *Почепцов Г.Г.* О коммуникативной типологии адресата / Г.Г. Почепцов // Речевые акты в лингвистике и методике. – Пятигорск: Пятигорск. гос. пед. ин-т, 1986. – С. 7-10. 17. *Приходько А.М.* Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадігмі лінгвістики: [монографія] / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя: Прем’єр, 2008. – 332 с. 18. *Прохоров Ю.Е.* Действительность. Текст. Дискурс / Юрий Евгеньевич Прохоров. – М.: Флинта; Наука, 2009. – 224 с. 19. *Пушкин А.А.* Прагматические характеристики дискурса личности / А.А. Пушкин // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин: Калининск. гос. ун-т. – 1989. – С. 45-54. 20. *Сусов И.П.* Личность как субъект языкового общения / И.П. Сусов // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин: Калининск. гос. ун-т. – 1989. – С. 9-16. 21. *Седов К.Ф.* Структура устного дискурса и становление языковой личности: грамматические и прагмалингвистические аспекты / Константин Федорович Седов. – Саратов: Изд-во Саратовского педагогического института, 1998. – 112 с. 22. *Седов К.Ф.* Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции / Константин Федорович Седов. – М.: Лабиринт, 2004. – 320 с. 23. *Солощук Л.В.* Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі / Людмила Василівна Солощук. – Харків: Константа, 2006. – 300 с. 24. *Сухих С.А.* Языковая личность в диалоге / С.А. Сухих // Личностные аспекты языкового общения: межвуз. сб. науч. тр. – Калинин: Калининск. гос. ун-т, 1989. – С. 82-86. 25. *Сухих С.А.* Типология языкового общения / С.А. Сухих // Язык, дискурс и личность: межвуз. сб. науч. тр. – Тверь: ТГУ, 1990. – С. 45-50. 26. *Яворська Г.М.* Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада / Галина Михайлівна Яворська. – К., 2000. – 288 с. 27. *Noller P., Fitzpatrick M.* Communication in Family Relationships / P. Noller, M. Fitzpatrick. – Prentice Hall, 1993. – 355 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *Blair E.* The Water Medows / E. Blair. – Bantan Books: London, 1992. – 575 p. 2. *Cookson C.* Kate Hannigan’s Girl / C. Cookson. – Corgi Books, 2001. – 350 p. 3. *Kelly C.* Someone Like You / C. Kelly. – Harper Collins Publishers, 2001. – 677 p. 4. *Lamott A.* Crooked Little Heart / A. Lamott. – Anchor Books Doubleday: New-York, 1998 – 327 p. 5. *Parsons T.* Man and Boy / T. Parsons. – Harper Collins Publishers, 2000 – 344 p. (1) 6. *Parsons T.* Man and Wife / T. Parsons. – Harper Collins Publishers, 2003. – 297 p. (2) 7. *Pearson A.* I Don’t Know How She Does It / A. Pearson. – Vintage, 2003. – 357 p. 8. *Plain B.* The Sight of the Stars / B. Plain. – A Dell Book, 2004. – 342 p. 9. *Saul J.* The Presence / J. Saul. – Fawcett Crest: New York, 1997. – 417 p. (1) 10. *Saul J.* The Homing / J. Saul. – Ballantine Books: New York, 2002. – 425 p. (2) 11. *Steel D.* Full Circle / D. Steel. – A Dell Book: New-York, 1989. – 447p. 12. *True Lies.* – Screenplay by J. Cameron. – <http://www.awesomefilm.com/script/truelies.txt>. – 116 p.